

HIT/2021-AB15122021-6.4

BEHEERPLAN GOLFBAAN HITLAND 2021 – 2030

Hoofdstuk 1 Inleiding

Het recreatiegebied Hitland is in de jaren 1983 – 1996 met behulp van het instrument landinrichting aangelegd. In het landinrichtingsplan Hitland was een mogelijkheid opgenomen voor de aanleg van een 9 holes golfbaan.

Op basis van een haalbaarheidsstudie is in maart 1993 door het Algemeen Bestuur van het recreatieschap Hitlandbos een besluit genomen om een 9 holes golfbaan aan te leggen. In tegenstelling tot het openbare gebied is die aanleg niet met behulp van het instrument landinrichting gerealiseerd, maar in opdracht van en met directievoering door het recreatieschap. In de loop der jaren is vervolgens op een aantal momenten tot een verdere uitbreiding besloten.

In het geactualiseerde beheerplan Hitland 2021-2030 is in ruime mate ingegaan op een gebiedsbeschrijving en de functies van het (totale) gebied. In dit beheerplan voor de golfbaan zal dan ook worden volstaan met een verkorte weergave daarvan. Aansluitend zal worden ingegaan op beleid en regelgeving, doelstellingen, een uitwerking in beheerdoeltypen en het te voeren beheer. Als laatste zal worden ingegaan op het meerjarig beheer en renovatie en de kosten.

Hoofdstuk 2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Inleiding

Hitland is een 267 ha groot gebied aan de Hollandse IJssel, dat de karakteristieke eigenschappen van een veenweidegebied heeft. Landbouw, recreatie, natuur en cultuurhistorie zijn hier nauw met elkaar verweven. Hitland is een typisch Hollands veenweidelandschap met een in het agrarische gebied nog goed te onderscheiden slagenverkaveling. Het is een open gebied met veel rechte sloten, met enkele bosjes en veenputten. Belangrijke kenmerken zijn de grote waterrijkdom en de hoge waterstand.

2.2 Ligging en ontsluiting

Het gebied Hitland ligt tussen de bebouwde kommen van Nieuwerkerk aan den IJssel in het noordwesten en Capelle aan den IJssel in het zuiden. Het gebied wordt aan de westzijde begrensd door de 's-Gravenweg, in het noordoosten door de Groendijk en aan de zuidzijde door de bebouwing van Capelle aan den IJssel.

De golfbaan ligt in Hitland-Zuid, dat tegen de bebouwing van Capelle aan den IJssel aan ligt. De hoofdontsluiting van Hitland-Zuid is de Schielandweg.

2.3 Historie

Duizenden jaren werd het gebied van Delfland en Schieland gekenmerkt door woestheid met vele moerassen, meertjes en uitgestrekte venen. Eerst in de 13^e eeuw werd het woeste gebied langzaam aan ontgonnen. Ze werkten vanaf de toen al bestaande IJsseldijk landinwaarts. Ook uitwateringssluisjes werden aangelegd. De ontginning van de gronden ging verder en vond later plaats vanaf twee assen: de IJsseldijk en de 's-Gravenweg, die toen al bestond. Door het inklinken van de veenbodem werden de omstandigheden voor akkerbouw slechter en kwam de nadruk op veeteelt te liggen. Voor de boeren werd de verkaveling uiteindelijk een probleem. De lange smalle percelen waren slecht bereikbaar en de eigendommen lagen versnipperd door het gebied. Bovendien was de waterbeheersing matig.

Door deze knelpunten, de oprukkende verstedelijking vanuit Rotterdam, de mogelijke aanwijzing van het gebied voor de opslag van havenslib en de behoefte aan recreatiegebieden besloten de gemeenten Capelle en Nieuwerkerk aan den IJssel het gebied deels een andere functie te geven. Het doel hierbij was om een blijvende groene buffer te creëren.

Om zowel recreatieve als agrarische belangen veilig te stellen, hebben het toenmalige Recreatieschap Hitlandbos en de gezamenlijke landbouworganisaties een verzoek om ruilverkaveling ingediend. Tussen 1983 en 1996 is het herinrichtingsplan uitgevoerd. Door die herinrichting is ook de mogelijkheid ontstaan voor de aanleg van de golfbaan.

2.4 Inrichting omgeving

Het recreatieschap heeft circa 267 hectare recreatie- en natuurgebied in beheer. Het gehele gebied bestaat uit 3 delen, te weten Hitland-Noord tegen de bebouwing van Nieuwerkerk aan, Hitland-Zuid tegen de bebouwing van Capelle aan en daartussenin het middengebied, dat uit nog eens circa 200 hectare landbouwgebied bestaat.

De golfbaan ligt op de grens van Hitland-Zuid en het agrarische middengebied. Het zuidelijk recreatiegebied heeft een relatief open karakter, maar qua beleving vanuit de golfbaan is het agrarisch middengebied veel meer beeldbepalend. Het middengebied is typisch Zuid-Hollands veenweidegebied.

De golfaccommodatie bestaat uit een 18 holes golfbaan, een 9 holes par 3 baan en een driving-range met bijbehorende faciliteiten als een Golfhuis, een machineloods, een buggyloods, een golfshop en parkeerfaciliteiten.

2.5 Flora en fauna omgeving en golfbaan

In 1995 zijn vegetatiekarteringen uitgevoerd voor verschillende elementen binnen het gebied, zoals dijken, bossen, graslanden, oeverbermen, oevers en het water. De daarbij gevonden plantengemeenschappen zijn in het algemeen een indicatie voor een matige voedselrijke standplaats.

De huidige graslandvegetaties binnen het gebied kenmerken zich door een grote uniformiteit, zowel in Hitland Noord als Hitland Zuid. Tussen de vegetaties zijn niet of nauwelijks verschillen te ontdekken.

De watervegetatie is in 1999 onderzocht, waarbij een indeling is gemaakt naar doeltypen per waterloop. Verder is in 2008 een (water)vegetatieonderzoek uitgevoerd voor de gehele polder. Het onderzoek laat een divers beeld zien in de watervegetatie, maar ook kwam naar voren, dat de bedekking van oevervegetatie over de gehele polder beperkt en eenzijdig is.

Door de herinrichting van het gebied en de aanleg van de golfbaan zijn veel verschillende soorten begroeiingen ontstaan, die er voor gezorgd hebben, dat er nu verscheidene zoogdiersoorten aan te treffen zijn. Er zijn vooral zoogdieren te vinden, die gebonden zijn aan water en oever (wezel, hermelijn, mol, egel, haas en verscheidene muizensoorten). Helaas komt ook de muskusrat voor, maar deze wordt bestreden waardoor de stand stabiel en beheersbaar blijft.

In het waterrijke gebied Hitland gedijen de amfibieën goed. Het vroegere verkavelingspatroon is nog steeds terug te vinden binnen het gebied. Hierdoor hebben de amfibieën zich goed kunnen ontwikkelen. Aangetroffen zijn onder meer de gewone pad, de bruine kikker, de groene kikker en de kleine watersalamander. Al deze soorten worden ook op de golfbaan aangetroffen.

Het gebied is na de landinrichting waterrijk gebleven. De visstand welke zich vroeger binnen de polder bevond heeft zich kunnen handhaven doordat de meeste waterlopen gespaard zijn gebleven. Het water is schoon en de visstand neemt toe. Tevens groeien bepaalde vissoorten (snoek en karper) lang door, waardoor het gebied voor sportvissers steeds interessanter wordt. In het water op en rond de golfbaan mag echter niet worden gevestigd.

Door de verscheidenheid aan vegetatie zijn er ook veel insecten te vinden. Het betreft hier onder meer duizendpootachtigen, libellen, sprinkhanen, krekels, oorwormen, wantsen, vliesvleugeligen, kevers en vlinders. Met name de vlinders, lieveheersbeestjes en libellen zijn van grote waarde voor het gebied; zij kunnen soms ook als predator acteren tegenover, voor de golfbaan, schadelijke insecten.

De laatste jaren wordt ook op de golfbaan de eikenprocessierups gevonden, welke preventief en curatief wordt bestreden.

Verscheidene vogelsoorten hebben zich in het Hitlandgebied gevestigd. Watervogels, weidevogels, roofvogels en zangvogels gebruiken het gebied als broedgebied, fourageergebied of zijn wintergast.

Op de golfbaan worden er jaarlijks vogeltellingen gehouden. In aantallen varieerden de bij die tellingen aangetroffen soorten vogels van 45 tot 67 soorten (telkens per dag waargenomen). Indien alle waarnemingen worden bezien zijn in de loop der jaren op de golfbaan circa 90 verschillende soorten aangetroffen.

In 2014 en 2015 is door het KNNV IJssel en Lek een omvangrijke flora- en faunainventarisatie van/op de golfbaan uitgevoerd en gerapporteerd. Er is bij die inventarisatie vooral aandacht geschonken aan de paden en randen van de golfbanen, het elzenbroekbos (veenput), de slootkanten en randen van waterpartijen, het veenmosrietland, groepen bomen en het vogeleiland. Bij de inventarisatie zijn aangetroffen 173 soorten planten, 26 soorten mossen, 42 soorten korstmossen, 85 soorten paddenstoelen, 3 soorten amfibieën, 67 soorten vogels, 95 soorten geleedpotigen, 3 soorten zoogdieren en 6 soorten weekdieren (totaal 500 soorten). Ook zijn er beheeradviezen meegegeven ten

aanzien van een aantal onderdelen van de golfbaan. Bij de beschrijving van de beheertypen wordt daarop teruggekomen.

In 2018, 2019 en 2020 zijn door de KNNV, maar ook door SNC diverse tellingen en meldingen gedaan. Hieruit blijken geen opvallende stijgingen in en/of dalingen van soorten zich voor te doen, anders dan landelijke trends.

Op en langs de golfbaan zijn er ook enkele soorten, welke van de golfbaan worden verjaagd (met laser), indien zij overlast vormen door hun grote aantallen. Het betreft knobbelzwanen (sterk toegenomen sinds in 2017 het verbod op zwanendriften is ingesteld), ganzen en kraaien.

Hoofdstuk 3 Functies van/in het gebied

3.1 Recreatie

De belangrijkste functie van het omringende gebied is de recreatie. De inrichting van het gebied is afgestemd op een intensief recreatief gebruik aan de Capelse zijde en een wat extensiever gebruik aan de Nieuwerkerkse zijde. Het gebied is in eerste aanleg ingericht met een recreatieve hoofdstructuur, waarbij ook enkele specifieke voorzieningen als het manifestatieterrein en de ijsbaan zijn aangelegd. Later zijn voorzieningen als een trapveldje, vissteigers, kanosteigers en een jeu de boules baan toegevoegd.

Het gebied wordt hoofdzakelijk gebruikt om te fietsen, wandelen, skeeleren, paardrijden (alleen Hitland-Noord), sportvissen en kanoën. Hitland-Zuid wordt ook zeer veel gebruikt door hondenbezitters, die hun hond uitlaten.

3.2 Natuur

Circa 5 hectare wordt strikt als natuurgebied beheerd (de oude veenputten, waarvan er één in de golfbaan ligt en de wielen in Hitland-Noord). Verder wordt ook circa 12 hectare ecologische infrastructuur primair als natuurgebied beheerd. Deze 12 hectare ligt onder meer langs de noordoostzijde van de golfbaan. Waar mogelijk wordt natuurontwikkeling een kans gegeven, omdat de recreatieve waarde van het gebied daarmee in hoge mate toeneemt.

3.3 Cultuurhistorie

Behoudens de hierboven genoemde veenput zijn er geen cultuurhistorische elementen op de golfbaan.

3.4 Landbouw

Na de herinrichting zijn inmiddels nog maar vijf praktiserende landbouwbedrijven over. Het handhaven van de landbouwfunctie is evenwel van groot belang voor met name de grote landschappelijke aantrekkingskracht van het gebied. Waar mogelijk moet hieraan dan ook door het recreatieschap worden meegewerkt.

3.5 Golf

De hoofdfunctie van de golfbaan is uiteraard recreatie. Het toevoegen van deze specifieke (dag-) recreatieve functie aan de mogelijkheden van het openbare gebied is de belangrijkste overweging geweest om de golfbaan aan te leggen. Bij de doelstellingen wordt op de verdere overwegingen ingegaan.

Hoofdstuk 4 Beleid en regelgeving

In het beheerplan voor het openbare gebied is op het algemene beleid en regelgeving ingegaan. Hier zal volstaan worden met specifiek voor de golfbaan van toepassing zijnde regelgeving.

4.1 Rijksbeleid

Er is geen specifiek rijksbeleid of regelgeving voor de exploitatie van golfbanen anders dan algemene regelgeving voor bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, horeca en milieu. Hierbij kan voor de golfbaan specifiek het Besluit Gewasbeschermingsmiddelen en biociden (2020) worden genoemd. Op basis van de algemene belastingregelgeving is op veel activiteiten op een golfbaan, die met het beoefenen van golf te maken hebben het lage btw-tarief van toepassing.

4.2 Provinciaal beleid

Op provinciaal niveau is er geen specifieke regelgeving voor de aanleg en/of exploitatie van golfbanen. Wel ziet de provincie toe op naleving van de Wet Natuurbescherming (2017), ter bescherming van natuurgebieden, bossen en inheemse dier- en plantsoorten.

Voor de golfbaan houdt dit in dat er rekening moet worden gehouden met bijvoorbeeld maai-tijdstippen van rietoevers en snoeiwerkzaamheden.

Ook ten aanzien van Waterbeheer geldt vaak provinciale wet- en regelgeving, bijvoorbeeld t.a.v. grondwateronttrekking. Dit is op golfbaan Hitland niet aan de orde.

4.3 Gemeentelijk beleid

Naast algemene regelgeving als bijvoorbeeld het bestemmingsplan, de omgevingswet en de Horecawet is er op gemeentelijk niveau ook specifiekere regelgeving. Zo moet een golfbaan bijvoorbeeld naast de wat algemener van toepassing zijnde gebruiksvergunning ook een melding doen in het kader van het Besluit horeca-, sport- en recreatieinrichtingen milieubeheer.

Specifiek kan nog worden genoemd de wet- en regelgeving vanuit veiligheidsbeleid. De Veiligheidsregio Midden Holland, waar de golfbaan binnen valt, kan specifieke geboden, verboden en richtlijnen uitvaardigen, welke door de gemeenten worden gehandhaafd. Als voorbeeld kunnen de maatregelen vanwege COVID-19 worden genoemd (2020), waarbij de golfbaan twee maanden gesloten is geweest.

4.4 Recreatieschap

Het beleid van het Recreatieschap is gericht op beheer, exploitatie en duurzame instandhouding van een openbaar toegankelijk recreatiegebied. Daarnaast heeft het recreatieschap zich uitgesproken voor een duurzame handhaving en indien wenselijk ook verbetering van de maatschappelijke kwaliteit van het agrarische middengebied. Het recreatieschap heeft een eigen Algemene Verordening voor regelgeving in het gebied, waaronder ook de golfbaan wordt begrepen.

Hoofdstuk 5 Doelstellingen en beheerstrategie

5.1 Inleiding

De doelstellingen voor het gebied Hitland zijn uitgangspunt voor het uiteindelijke beheer. In dit hoofdstuk zullen de algemene doelstellingen voor het gehele gebied en de meer specifieke doelstellingen voor de golfbaan worden besproken.

5.2 Doelstellingen

Het Recreatieschap Hitland heeft de volgende doelstellingen voor het beheersgebied:

1. Het instandhouden van de recreatieve waarden en natuurwaarden;
2. Het voorkómen van grootschalige recreatieve ontwikkelingen;
3. Het openbaar toegankelijk houden van het openbare gebied;
4. Het tegen een zo laag mogelijke drempel aanbieden van de aanwezige golf faciliteiten;
5. Het verstevigen van de positie van het recreatieschap in de regio.

Voor de volledigheid wordt nog opgemerkt, dat de landbouwpercelen in het agrarisch middengebied geen eigendom zijn van het recreatieschap. De instandhouding en eventuele versterking van de grote landschappelijke en recreatieve waarde hiervan wordt echter ook onder de doelstellingen van het recreatieschap begrepen.

5.3 Specifieke doelstellingen golfbaan

De belangrijkste doelstelling is, dat de golfbaan openbaar is en zal blijven. Dit is besloten in 1993 om deze specifieke (dag-)recreatieve functie aan de mogelijkheden van het openbare gebied toe te voegen. De openbaarheid houdt in, dat een ieder op de golfbaan wordt toegelaten om te spelen, mits men over een bepaalde (minimale) mate van speelvaardigheid beschikt. Het recreatieschap wil de faciliteiten tegen een zo laag mogelijke drempel aanbieden. Die lage drempel houdt enerzijds in, dat men met een minimale speelvaardigheid op de 18 holes golfbaan en de korte par 3 baan mag spelen. Anderzijds houdt die lage drempel in, dat de faciliteiten tegen een zo laag mogelijke prijs worden aangeboden, uiteraard wel met een zo hoog mogelijke prijs/kwaliteit verhouding.

De golfbaan dient een eigen positief exploitatieresultaat te hebben, waarbij het surplus wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserves voor investeringen van het openbare gebied.

5.4 Beheerstrategie

Het golfspel vereist een hoog niveau van onderhoud aan de voorzieningen. Intensief onderhoud van de golftechnisch nodige onderdelen van de golfbanen (18 holes en par 3 baan) is dan ook primair het uitgangspunt voor het beheer. Daarnaast zijn er diverse gebieden ingepast, waar natuurontwikkeling wordt nagestreefd. Deze gebieden worden als natuurgebied beheerd en zijn soms ook zodanig aangeduid, dat ze niet betreden mogen worden. Het hoge niveau van onderhoud aan de voorzieningen brengt ook jaarlijkse renovatiewerkzaamheden met zich mee.

Met betrekking tot het onderhoud is nog van belang, dat er vanaf 2020 in principe geen gewasbeschermingsmiddelen meer gebruikt mogen worden. Hier zal in de komende jaren op geanticipeerd worden.

Hoofdstuk 6 Onderverdeling in beheerdoeltypen

6.1 Inleiding

Een golfbaan is te onderscheiden in holes, die weer een aantal onderdelen hebben, die allen een eigen specifiek beheer kennen. Deze onderdelen zullen als beheerdoeltypen worden onderscheiden en ze worden in dit hoofdstuk omschreven.

6.2 Beheerdoeltypen

Een hole is simpel gezegd opgebouwd uit een tee, een fairway en een green. Daarnaast zijn er hindernissen als water en bunkers en het geheel wordt veelal omzoomd door wat hoger gras (semi-rough en rough) en beplanting. Aan de hand van het volgende overzicht zullen de meeste beheerdoeltypen kort worden omschreven.

oppervlakten in m2	18 holes	par 3	dr.range	Totaal
Tees	9.463			9.463
Fairway	124.254	37.254	17.124	178.632
Apron	5.515		207	5.722
Green	8.714	3.418	290	12.422
Wintergreen	275			275
Bunkers	3.066	464	92	3.622
Semi-rough	56.622		26	56.648
Rough	124.235	308	69	124.612
Beplanting	44.378	1.936		46.314
Solitaire bomen	505			505
Berm knotwilgen	2.289			2.289
Water	130.425	10.345		140.770
Oevervegetatie	18.008			18.008
Veenput	12.803			12.803
	540.552	53.725	17.808	612.085

De tee

De tee is een begrensd, kort gemaaid en meestal verhoogd gebied aan het begin van de hole. Vanaf de tee wordt de bal met een verre slag over de carry naar de fairway geslagen. De tee is een van de meest intensief bespeelde onderdelen van de baan en het is daarom voor de bodem- en grascondities belangrijk dat de tees veel licht en lucht krijgen. Het gras op de tees wordt gemaaid op de hoogte van 10-12 mm. Het maaisel wordt afgevoerd.

De fairway

De fairway begint op enige afstand van de tee en loopt tot aan de apron voor de green. De lengte van de fairway is afhankelijk van de lengte van de hole. Zo heeft een par 3 hole geen of zeer korte fairway. De breedte varieert van 30-40 m. De fairway wordt in het groeiseizoen twee keer per week gemaaid op een hoogte van 12-18 mm.

Langs de randen van de fairway ligt de semi-rough. In de fairway kunnen zich hindernissen (bunkers, waterpartijen), ruige gedeelten en solitaire bomen bevinden. Ze zijn bedoeld om het spel moeilijker te maken.

De apron en voorgreen

De voorgreen vormt de overgang van de fairway naar de green. De apron ligt rondom de green. De voorgreen is ongeveer 10-15 m diep, terwijl de apron 2-4 m breed is. Het gras wordt 2-3 keer per week gemaaid op 10-12 mm hoogte.

De green

De green is het meest intensief bespeelde deel van een golfbaan. Het oppervlak van de green is meestal geonduleerd. Het gras wordt op een hoogte van 4-5 mm gemaaid. Greens dienen stevig, veerkrachtig, egaal en voldoende snel te zijn. Evenals bij de tees moeten greens veel licht en lucht krijgen. In de winterperiode moeten greens soms vanwege de aanwezigheid van rijp of vorst worden gesloten. Dan wordt uitgeweken naar zogenoemde wintergreens: stukken in de foregreen of fairway, die tijdelijk wat lager gemaaid zijn.

Bunkers

Een bunker is een hindernis, die bestaat uit een ondiepe uitholling waaruit gras of aarde is verwijderd en vervangen door zand. Bunkers bevinden zich op strategische posities in de baan en om de greens.

De semi-rough

Langs de fairway bevindt zich een strook gras van ongeveer 3 tot 5 meter breed en een hoogte tot 40 mm (vergelijkbaar met de grashoogte op een voetbalveld) en wordt wekelijks gemaaid. Deze overgang van fairway naar rough wordt de semi-rough genoemd. Ook de omgeving van de green grenzend aan de apron bestaat vaak uit semi-rough.

De rough

Het gebied buiten de cultuureenheden (green, tee, fairway, semi-rough en apron) en de carry en waterpartijen heet de rough. De rough kan begroeid zijn met bijvoorbeeld grassen, kruiden, struiken of bomen. De rough wordt op een hoogte van circa 6 tot 50 cm gemaaid. Ten behoeve van het bevorderen van biodiversiteit is minder maaien gewenst, vanuit de speltechnische eisen welke aan golf worden gesteld (oa. doorstroming) is juist een kortere rough gewenst.

Beplanting / bomen

Op de golfbaan is op verschillende plaatsen beplanting aangebracht. Deze beplanting is zowel landschappelijk als functioneel ten opzichte van het golfspel, doordat ze veelal ook op strategische plaatsen is aangelegd. Naast de beplanting zijn er ook solitaire (alleenstaande) bomen aangeplant, die veelal weer primair een functionele rol hebben in het spel, maar ook landschappelijk het terrein verfraaien. Het KNNV heeft geadviseerd om bij gevestigde boomgroepen een wat natuurlijker beheer te voeren, waardoor onderbegroeiing meer kans krijgt en er een gevarieerder biotoop ontstaat. Ook geeft dit meer mogelijkheden voor vogels welke de eikenprocessierups kunnen bestrijden. De laanbeplanting met knotwilgen langs de (2) hoofdroutes voor het onderhoudsverkeer zijn puur uit landschappelijke overwegingen aangebracht.

Water

De golfbaan is aangelegd in een bijzonder waterrijk gebied. Daarbij is een groot aantal sloten gedempt, waarvoor vervangend water is aangebracht. Het resultaat is, dat er een zeer aanzienlijk oppervlak aan water in de golfbaan is opgenomen. Het water heeft primair een waterstaatkundige functie, maar dient ook ter verfraaiing van het landschap en betere flora en fauna. Bovendien heeft het water ook veelal een speltechnische functie als hindernis.

Om de waterafvoer te optimaliseren is een grote hoeveelheid drainage in de golfbaan aangelegd.

Oevervegetatie

In een waterrijk gebied als het veenweidegebied ontstaat op natuurlijke wijze al heel snel een prachtige oevervegetatie. Op veel plaatsen zijn echter bij de aanleg van de golfbaan langs water ook natuurgebiedjes aangelegd, die ook als zodanig beheerd worden (na de bloei maaien boomvormers verwijderen). De natuurgebiedjes zijn gemarkeerd als beschermd milieu en zijn niet toegankelijk voor de golfers.

Bij hole 13 is bij het graven van de waterpartij een eiland uitgespaard. Hierop broeden sinds de aanleg van de golfbaan honderden visdiefjes en andere wadvogels, hetgeen uitzonderlijk is in een veenweidegebied. Het eilandje wordt elk jaar in z'n geheel vrijgemaakt van struiken, gras en dergelijke om het eiland voor de broedperiode zo kaal mogelijk te hebben.

Ongeveer de helft van de oevers wordt in verband met speltechnische eisen intensiever beheerd. Ten aanzien van het slootkantbeheer heeft het KNNV geadviseerd om een strook van een meter breed langs de sloten niet intensief te bewerken en niet te bemesten om verschraving van de grond te krijgen en daarmee meer variatie in (moeras)planten. Ook werd geadviseerd om de slootkanten na de bloei en in de herfst te maaien en het groen af te voeren. Aan het eerste advies kan vanwege speltechnische eisen niet overal worden voldaan, maar de adviezen worden zoveel als mogelijk uitgevoerd.

Veenput (elzenbroekbos)

De veenput maakt alleen visueel onderdeel uit van de golfbaan en wordt als natuurgebied beheert.

Paden en graslandbermen

De paden en bermen zijn niet als specifiek golftechnisch beheerdoeltype in het eerdere overzicht opgenomen, maar worden uiteraard wel als apart beheerdoeltype beheerd. Het KNNV wil voor de bermen en randen langs paden graag een meer ecologisch beheer en wil daarmee streven naar bloemrijke bermen en vermindering van de voedselrijkdom in de bodem. Ze adviseren om de lanen en bermen eerst na de bloei te maaien, het maaisel af te voeren en dit in het najaar nog een keer te herhalen. Zo'n beheer werkt zaadvorming, maar ook de (niet te controleren) verspreiding daarvan in de hand, hetgeen op gespannen voet staat met het beheer van de golftechnische onderdelen van de golfbaan. Daarin willen we immers zo weinig mogelijk (on-)kruiden om een zo optimaal mogelijke grasmat voor het golfspel te hebben, maar ook omdat bestrijding van deze soorten niet of nauwelijks bestreden kunnen of zelfs mogen worden.

Hoofdstuk 7 Te voeren beheer

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de verschillende beheersmaatregelen per beheerdoeltype behandeld. Dit beheer wordt in principe voor de komende 5 jaar vastgesteld. Bij niet gewenste ontwikkelingen in vegetatie, waterhuishouding of bodemgesteldheid zal het beheer aangepast moeten kunnen worden. Dit zal zeker voor de greens en tee's moeten gebeuren, omdat er vanaf 2020 in principe geen gewasbeschermingsmiddelen meer gebruikt mogen worden, anders dan voor slechts een zeer beperkte bestrijding van enkele genoemde ziekten en plagen. Dit leidt tot een intensiever cultuurtechnisch beheer.

Hierna zal per groentype of beheerdoeltype het gewenste beheer en de betreffende onderhoudsmaatregelen worden aangegeven. Ook zullen in voorkomende gevallen voor afwijkende elementen binnen het groentype de werkzaamheden in het kort worden besproken.

Het beheer van een golfbaan kenmerkt zich door een hoge mate van kwaliteit en intensiteit van het onderhoud. Nagenoeg alle onderhoudsmaatregelen komen maandelijks, wekelijks of zelfs dagelijks voor. Aan het eind van dit hoofdstuk zal apart op het meerjaarlijkse onderhoud en renovatiewerkzaamheden worden ingegaan.

7.2 Specifieke golftechnische beheerdoeltypen

Tee	G03
-----	-----

Gewenst beheer

De golfspeler wil gedurende het gehele jaar een gelijkmatig, droog, dichtbegroeid, veerkrachtig en gelijkmatig kort gemaaid grasoppervlak. De maaihoogte moet verder zodanig zijn, dat een opgeteede bal geen hinder ondervindt van het gras. Het slagvlak van de club moet de bal vrij van het gras kunnen raken. Een maaihoogte van 10-12 mm is hiervoor en voor de ontwikkeling van een goede zode voldoende.

De tee's van de 9 holes par 3 baan (9h) zijn kunstgras tee's. Op de 18 holes baan is voor de teeboxen veelal een front tee uitgemaaid in de semi rough. De onderhoudsmaatregelen betreffen de gras tee's op de 18 holes baan, tenzij anders is aangegeven.

Oppervlakte/aantal

- Ca. 9.500 m²

Beheer

- **Maaien**
De tees worden van 1 april tot begin november gemiddeld 2 keer per week gemaaid. De maaihoogte bedraagt 12 mm. De werkzaamheden worden gecombineerd met het maaien van de voorgreens en worden op dezelfde wijze uitgevoerd.
- **Prikken en holprikken / vegen**
Prikken en holprikken gebeurt om lucht in de zodelaag te brengen. In principe wordt er twee keer per jaar met holle pennen geprikt. De werkzaamheden worden uitgevoerd met een vertidrain en worden veelal gecombineerd met in combinatie met het bezanden van de tee's. Als de omstandigheden daartoe aanleiding geven zal er een derde bewerking plaatsvinden met een graden met zandinjectie. Bij holprikken worden de uitgekomen propfen geveegd en afgevoerd.
- **Bezanden en dressen / slepen**
Dressen en bezanden vindt 4 maal per jaar plaats, veelal in combinatie met doorzaaien of vertidrainen. Op de tees wordt zand gebruikt. De werkzaamheden worden uitgevoerd met een

trekker en getrokken topdresser.

Het opgebrachte zand wordt geslept met een basismachine en getrokken sleeprek.

- **Verticuteren**
Verticuteren is te vergelijken met verticaal maaien. Het wordt toegepast om vilt uit de zode te verwijderen. Vilt ontstaat na verloop van tijd uit mairesten en het opzij groeien van gras. De tee's worden 2 keer per jaar geverticuteerd.
- **Bemesten**
Afhankelijk van de voedingsbehoefte worden de tee's in de periode 1 april tot 1 oktober circa 1 maal in de 6 weken bemest.
- **Doorzaaien**
De tee's worden 3 maal per jaar doorgezaaid, te weten in april, juli en september.
- **Herstellen schade**
Heeft betrekking op het herstellen van schade door dieren, ziektes, schimmels en dergelijke, maar zeker ook door schade ontstaan als gevolg van het afslaan. Afhankelijk van de schade wordt dit hersteld door graszaad of graszoden. De tee's worden minimaal 10 keer per jaar hersteld.
- **Onkruidbestrijding**
Heeft betrekking op bestrijding van schimmels en de bestrijding van onkruiden. De werkzaamheden worden uitgevoerd met een trekker en veldspuit. Onkruidbestrijding vindt minimaal plaats en alleen bij gebleken behoefte en voorzover toegestaan.
- **Bladruimen**
Gedurende enkele weken in het najaar zal het gevallen blad worden afgeruimd. Uitvoering van de werkzaamheden geschiedt met een trekker en veegmachine en/of een bladblazer.
- **Verplaatsen teemarker**
Tegelijk met het verplaatsen van de cups op de greens worden ook de tee-markers verzet. De tee-markers worden in het hoogseizoen extra verplaatst.
- **Wintertee's**
De wintertee's dienen als zij in gebruik zijn om de circa 6 weken ingestrooid te worden met zand. Voor de winterperiode moeten ligging en staat van onderhoud worden gecontroleerd en indien nodig hersteld.
- **Kunstgrastee's**
De kunstgrastee's moeten om de circa 6 weken worden gecontroleerd op de kwaliteit van de tee's en grasmatjes. Indien nodig moeten deze worden vervangen. Elke 3 jaar moet de bestrating onder de kunstgrastee's worden hersteld.

Fairway

G05

Gewenst beheer

De golfspeler wil gedurende het gehele jaar een gelijkmatig, droog, dichtbegroeid, veerkrachtig en gelijkmatig kort gemaaid grasoppervlak. De maaihoogte moet verder zodanig zijn, dat de bal als het ware enigszins op het gras ligt. Het slagvlak van de club moet onder de bal het gras kunnen raken. Een maaihoogte van 12-18 mm is hiervoor en voor de ontwikkeling van een goede zode optimaal.

Oppervlakte/aantal

- Ca. 175.000 m²

Beheer

- **Maaien**
De fairways worden van 1 april tot begin november gemiddeld 2 keer per week gemaaid.
- **Prikken en holprikken**
Prikken en holprikken gebeurt om lucht in de zodelaag te brengen. Circa 2/3 van de oppervlakte fairways wordt 1 keer per jaar geprikt met vaste pennen. Op basis van gebleken behoefte wordt bepaald welke delen van de fairways worden geprikt. De werkzaamheden worden uitgevoerd in combinatie met bezanden en worden uitgevoerd met een vertidrain.
- **Bezanden en dressen / slepen**
Circa 2/3 van de oppervlakte fairway wordt jaarlijks 1 maal bezand. De werkzaamheden worden uitgevoerd met een trekker en getrokken topdresser. Het opgebrachte zand wordt gesleept met een basismachine en getrokken sleeprek.
- **Verticuteren**
Verticuteren is verticaal maaien. Het wordt toegepast om vilt uit de zode te verwijderen. Vilt ontstaat na verloop van tijd uit maairesen en het opzij groeien van gras. Circa 50 % van de fairways wordt 1 keer per jaar geverticuteerd.
- **Bemesten**
Afhankelijk van de voedingsbehoefte worden de fairways in de periode 1 april tot 1 oktober circa 1 maal in de 6 weken bemest. Door het gebruik van langzaam werkende meststoffen is een andere frequentie van bemesten mogelijk.
- **Doorzaaien**
De fairways worden 2 keer per jaar doorgezaaid, te weten in april en juli.
- **Onkruidbestrijding**
Heeft hier met name betrekking op de bestrijding van onkruiden. De werkzaamheden worden uitgevoerd met een trekker en veldspuit. Onkruidbestrijding vindt 1 keer per jaar plaats. Onkruidbestrijding vindt plaats voorzover toegestaan.

Apron / voorgreen

G02

Gewenst beheer

De voorgreen en apron zijn relatief kort gemaaid terreindelen rond de green. De voorgreen is de entree naar de green vanaf de fairway. Veelal moet een bal op de voorgreen worden aangespeeld om de green te bereiken. De voorgreen moet daardoor evenals de green constant in een goede conditie verkeren. De apron en voorgreen moeten gedurende het gehele jaar een vlak, gelijkmatig en dichtbegroeid grasoppervlak hebben, dat relatief kort is gemaaid. De maaihoogte is circa 12 mm.

Oppervlakte/aantal

- Ca. 6.000 m²

Beheer

- **Maaien**
De voorgreens en de apron worden 2 keer per week gemaaid.
- **Prikken en holprikken / vegen**
Prikken en holprikken gebeurt om lucht in de zodelaag te brengen. Een keer per jaar worden de voorgreens met holle pennen geprikt en 2 keer per jaar met vaste pennen. De werkzaamheden

worden gecombineerd met het prikken van de greens en worden uitgevoerd met een vertidrain. Bij holprikken worden de uitgekomen proppen geveegd en afgevoerd.

- **Bezanden en dressen / slepen**
7-8 Keer per jaar worden de voorgreens bezand, 4 keer daarvan in combinatie met doorzaaien of vertidrainen. De werkzaamheden worden uitgevoerd met een trekker en getrokken topdresser. Het opgebrachte dresszand wordt gesleept met een basismachine en getrokken sleeprek.
- **Verticuteren**
Verticuteren is te vergelijken met verticaal maaien. Het wordt toegepast om vilt uit de zode te verwijderen. Vilt ontstaat na verloop van tijd uit maairesten en het opzij groeien van gras. De aprons / voorgreens worden 6-8 keer per jaar geverticuteerd.
- **Bemesten**
Afhankelijk van de voedingsbehoefte worden de voorgreens en de apron in de periode 1 april tot 1 oktober circa 1 maal in de 6 weken bemest.
- **Doorzaaien**
De aprons / voorgreens worden 2 maal per jaar doorgezaaid in april en juli.
- **Herstellen schade**
Afhankelijk van de schade wordt dit hersteld door graszaad of graszoden (voorgreens). De apron / voorgreens worden minimaal 10 keer per jaar hersteld.
- **Onkruidbestrijding**
Heeft op voorgreens en apron met name betrekking op de bestrijding van onkruid. De werkzaamheden worden uitgevoerd met een trekker en veldspuit. Onkruidbestrijding vindt minimaal plaats en alleen bij gebleken behoefte en voorzover toegestaan.
- **Bladruimen**
Gedurende enkele weken in het najaar zal het gevallen blad op voorgreens en apron worden afgeruimd, middels bladblazer of een trekker en veegmachine.

Green

G01

Gewenst beheer

De green is naast de tee het meest bespeelde deel van een golfbaan. De green moet daardoor constant in een goede conditie verkeren. De green moet gedurende het gehele jaar een vlak, gelijkmatig en dichtbegroeid grasoppervlak hebben, dat bovendien extreem kort is gemaaid. De maaihoogte is in de periode 1 april tot 1 oktober circa 4-5 mm en in de overige maanden circa 7-8 mm.

Oppervlakte/aantal

- 12.500 m²

Beheer

- **Maaien**
De greens worden van 1 april tot begin oktober 4-7 keer per week gemaaid. Buiten deze periode worden ze 2-3 keer per week gemaaid.
- **Prikken en holprikken / vegen**
Prikken en holprikken gebeurt om lucht in de zodelaag te brengen. Een keer per jaar wordt er met holle pennen geprikt en 2 keer per jaar met vaste pennen. De greens 3 t/m 7 en 12 t/m 15 worden indien nodig 2 keer extra geprikt met vaste pennen. De werkzaamheden worden uitgevoerd met een vertidrain en worden veelal gecombineerd met het dressen van de greens. Als de

omstandigheden daartoe aanleiding geven zal er een vierde bewerking plaatsvinden met een graden met zandinjectie. Bij holprikken worden de uitgekomen propen geveegd en afgevoerd.

- **Bezanden en dressen / slepen**
Dressen vindt 7-8 keer per jaar plaats, 4 keer daarvan in combinatie met doorzaaien of vertidrainen. De werkzaamheden worden uitgevoerd met een trekker en getrokken topdresser. Het opgebrachte dresszand wordt geslept met een basismachine en getrokken sleeprek.
- **Verticuteren**
Verticuteren is te vergelijken met verticaal maaien. Het wordt toegepast om vilt uit de zode te verwijderen. Vilt ontstaat na verloop van tijd uit maairesten en het opzij groeien van gras. De greens worden 7-8 keer per jaar geverticuteerd.
- **Bemesten**
Afhankelijk van de voedingsbehoefte worden de greens in de periode 1 april tot 1 oktober circa 1 maal in de 6 weken bemest.
- **Doorzaaien**
De greens worden 2 maal per jaar doorgezaaid in april en juli.
- **Herstellen schade**
Een green is het meest kwetsbare deel van een golfbaan. In een green kan schade ontstaan door bijvoorbeeld ziektes / schimmels in het gras, maar ook door niet herstelde beschadigingen door golfers. Afhankelijk van de schade wordt dit hersteld door graszaad of graszoden. De greens worden minimaal 10 keer per jaar hersteld.
- **Onkruidbestrijding**
Heeft op greens met name betrekking op de bestrijding van schimmels. De werkzaamheden worden uitgevoerd met een trekker en veldspuit. Onkruidbestrijding vindt minimaal plaats en alleen bij gebleken behoefte en met toegestane middelen.
- **Bladruimen**
Gedurende enkele weken in het najaar zal het gevallen blad worden afgeruimd. Uitvoering van de werkzaamheden geschiedt met een trekker en veegmachine en/of een bladblazer.
- **Verplaatsen cup**
Tegelijk met het verplaatsen van de tee-markers op de tee's worden ook de cups in de greens verplaatst. De cups worden in het hoogseizoen extra verplaatst.
- **Zwiepen**
Als er in het voor- en najaar dauw op de greens ligt worden de greens op dagen, dat er niet gemaaid wordt gezwiept. De dauw wordt handmatig verwijderd met trekkers of door bijvoorbeeld achter een basismachine een touw rond en over de green te trekken.

Bunkers

G04

Gewenst beheer

Bunkers zijn zandhindernissen. Ze zijn op de eerste plaats functioneel vormgegeven, maar hebben veelal ook een mooie vorm met ook het nodige reliëf er omheen.

Het zand van de bunkers dient vanuit speltechnische overwegingen een glad, niet te hard óf te los oppervlak te hebben.

Vanwege de bodemdaling op de golfbaan en de verzakkingen van ophogingen worden de mounds steeds lager en de bunkers staan steeds vaker onder water. Enkele mounds en bunkers worden vervangen door resp. roughs en grasbunkers.

Oppervlakte/aantal

- Ca. 3.500 m²

Beheer

- Harken
De bunkers worden in de periode 1 april tot 1 november 2 keer per week machinaal geharkt en geëgaliseerd. Buiten deze periode 1 keer per week.
- Bunkerranden steken
De bunkerranden worden 6 keer per jaar gestoken en ontdaan van overgroeïend gras.
- Bunkerranden maaien
De omgeving en randen van een bunker worden in het algemeen met de fairways mee gemaaid. Rond de green worden de bunkerranden mee gemaaid met de apron.
- Bunkerranden bijmaaien
De bunkerranden zelf zijn niet of nauwelijks te berijden met een reguliere maaimachine. Ze moeten dan ook regelmatig worden bijgemaaid (ca 30 keer per jaar).
- Bunkers bijvullen
Een keer per jaar worden de bunkers bijgevuld met zand.

7.3 Meer natuurlijke beheerdoeltypen

Semi-rough	G06
-------------------	------------

Gewenst beheer

De semi-rough is de overgangszone tussen de specifiek golftechnische beheertypen en de meer natuurlijke beheertypen. De semi-rough is een soort begrenzing van het normale speelveld en bestaat uit gras, dat op een iets hogere hoogte gemaaid wordt dan de fairways, nl. circa 4 cm.

Oppervlakte/aantal

- Ca. 55.000 m²

Beheer

- Maaien
De semi-rough wordt in de periode 1 april tot 1 november 2 keer per week gemaaid. Buiten deze periode wordt er 1 keer per week gemaaid.
- Bijmaaien rond obstakels
Bijmaaien rond de obstakels geschiedt eens per 2 weken in de periode 1 april tot 1 november, daarbuiten eens per 4 weken.
- Onkruidbestrijding
De werkzaamheden worden uitgevoerd met een trekker en veldspuit. Onkruidbestrijding vindt minimaal plaats en alleen bij gebleken behoefte en voorzover toegestaan.

Rough	G07
--------------	------------

Gewenst beheer

Rough is het meer natuurlijke deel van een golfbaan. Rough is meestal het oorspronkelijke landschap, dat bij de aanleg van een golfbaan nagenoeg onberoerd wordt gelaten. Rough kan dan ook heel

verschillende verschijningsvormen hebben. Op Hitland bestaat de rough overwegend uit gras en deels ook uit natuurlijke oevers, waar later op in zal worden gegaan. De maaihoogte voor de grasrough is circa 6 cm.

Oppervlakte/aantal

- Ca. 125.000 m²

Beheer

- **Maaien**
De rough wordt in de periode 1 april tot 1 november 1 keer per 2 weken gemaaid of minder. Buiten deze periode wordt er minder frequent gemaaid, afhankelijk van de behoefte.
- **Bijmaaien rond obstakels**
In de periode 1 april tot 1 november wordt twee- wekelijks met de hand bij gemaaid rond obstakels in de rough. Buiten deze periode gebeurt dat minder frequent.
- **Onkruidbestrijding**
Onkruidbestrijding vindt minimaal plaats en alleen bij gebleken behoefte en voorzover toegestaan.

Beplanting

G12

Gewenst beheer

Ook de beplanting behoort tot het meer natuurlijke deel van een golfbaan. Op veel golfbanen komt dit van nature voor, maar op Hitland is alle beplanting aangelegd.

De beplanting heeft op de eerste plaats een uitgesproken landschappelijke functie. Bij gevestigde boomgroepen zal een wat natuurlijker beheer worden gevoerd, waardoor onderbegroeiing meer kans krijgt en er een gevarieerder biotoop ontstaat. Daarnaast heeft een deel van de beplanting ook een speltechnische functie. In een aantal beplantingsvakken zijn hiervoor specifiekere maatregelen noodzakelijk. De maaihoogte voor het gras in de beplanting is circa 15 cm.

Oppervlakte/aantal

- Ca. 45.000 m²

Beheer

- **Uitmaaien beplanting**
Indien nodig wordt de beplanting in de periode 1 april tot 1 november 1 keer per 2 weken gemaaid.
- **Vrijstellen en dunnen beplanting**
Waar speltechnisch van belang wordt de beplanting meerdere malen per jaar nagezien op schot en in voorkomende gevallen opgekroond. Dit gebeurt om een transparante beplanting te verkrijgen, waaruit een golfer in redelijkheid een bal moet kunnen slaan. De beplanting wordt jaarlijks gedund en eventueel aangevuld en vervangen.

Gewenst beheer

Alle solitaire bomen en knotwilgen op Hitland zijn geplant.

De bomen hebben primair een landschappelijke functie, maar soms ook een strategische speltechnische functie. Het beheer is hierop afgestemd.

Oppervlakte/aantal

- Ca. 500 solitaire bomen en 325 knotwilgen

Beheer

- Maaien onder bomen
Het gras onder en rond de bomen gemaaid, afhankelijk van de behoefte en standplaats (faiway, semi-rough of rough).
- Bijmaaieren onder bomen
Waar nodig wordt in de periode 1 april tot 1 november maandelijks met de hand bij gemaaid op 30 cm rond de stammen.
- Opkronen bomen
Een keer per 3 jaar 100% van alle bomen snoeien, waarbij de stam wordt opgekroond tot 6 m boven maaiveld (ook waterlot); vrijgekomen materiaal versnipperen en verwerken binnen werkgebied.
Een keer per jaar 50% van alle knotwilgen knotten; vrijgekomen materiaal versnipperen en verwerken in het werkgebied. Bij windworp en/of andere schade aan bomen wordt de schade indien mogelijk hersteld.

Gewenst beheer

Het water op het golfterrein heeft primair een waterafvoerende functie. Daarnaast heeft het water ook een landschappelijke, natuurlijke én vaak een speltechnische functie. Een deel van het water heeft verder tot doel het handhaven of vormen van een aaneengesloten ecologische moerasverbinding, aansluitend op de verbinding langs de Molenwetering met handhaving van de rijke waterplantenvegetatie.

Oppervlakte/lengte aantal

- water ca. 145.000 m²
- oevers ca. 20.000 m¹

Beheer

- Maaien
Rekening houden met één keer per jaar 50% van de oevers maaien na bloeiperiode. Datgene eerst maaien waar speltechnisch van belang om oeverzone vrij zichtbaar te hebben. Maaisel afvoeren.
- Opschonen
Rekening houden met één keer per jaar 75% van de oevers opschonen.
- Baggeren
Eén keer per vijf jaar 50% baggeren.

Gewenst beheer

Het beheer van de oevers van het water is al meegenomen bij het vorige beheerdoeltype water golfterrein. Een wezenlijk deel van de aan de oevers grenzende oeverzones is evenwel aangewezen en aangeduid als beschermd milieu. De beschermd milieugebieden worden beheerd als natuurgebied en zijn in principe ook niet toegankelijk voor golfers. Het eilandje bij hole 13 wordt elk jaar in z'n geheel vrijgemaakt van struiken, gras en dergelijke om het eiland voor de broedperiode zo kaal mogelijk te hebben.

Oppervlakte/aantal

- Ca. 18.000 m² totaal

Beheer

- Maaien oeverzones (beschermd milieu)
Rekening houden met maaien na de bloeiperiode en maaisel afvoeren.
- Boomvormers verwijderen
Eén keer per jaar in alle oeverzones (beschermd milieu) en op visdiefjes eiland bij hole 13 boomvormers verwijderen en struikopslag terugzetten (33%) om het successieproces tegen te gaan. Eiland voor broedperiode zo kaal mogelijk maken.

Gewenst beheer

Behoud en ontwikkeling van een "natte" vegetatie met als doel; het verkrijgen van een gevarieerde vegetatie met grote botanische waarden.

Oppervlakte/aantal

- Ca. 13.000 m²

Beheer

- Snoeien
Eén keer per jaar 10% van de bosrand aan de noordzijde snoeien; afkomend materiaal in het bos slepen en laten liggen.

7.4 Overig beheer**Oppervlakte/aantal**

- Ca. 5.500 m² / 2.500 m¹

Beheer

- Onkruidbestrijding: eenmaal per jaar de randen kaalbranden
- Eén keer per jaar aanvullen van 10% halfverhardingsmateriaal.

Drainage en duikers**D01****Oppervlakte/aantal**

- Ca. 50.000 m¹ (drainage) / 20 (duikers)

Beheer

- Drainage eindbuizen
De eindbuizen (uitstroomopeningen) van de drainage vrijhouden.
- Drainage doorspuiten
Jaarlijks 50 % van de drainage doorspuiten.
- Duikers schoonmaken
Eén keer per jaar uiteinden nalopen, doorsteken en vrijmaken.

Baanmeubilair**M05/M06****Oppervlakte/aantal**

- 25 stuks vuilnisbakken, 22 stuks banken, 36 stuks holeborden, ballenwassers

Beheer

- Vuilnisbakken
In de periode oktober - maart 1x per week legen, in de periode april - september 3x per week; vrijkomend materiaal verzamelen en afvoeren, inclusief zwerfvuil; beschadigingen melden aan de directie.
- Banken
Banken 4 keer per jaar schoonmaken (verwijderen van vuil, kauwgom etc. van staanders en planken); vrijkomend materiaal verzamelen en afvoeren, inclusief zwerfvuil; beschadigingen melden aan de directie.
- Holeborden
Holeborden 1 maal per 4 weken schoonmaken (verwijderen van vuil van staanders en planken); vrijkomend materiaal verzamelen en afvoeren, inclusief zwerfvuil; beschadigingen melden aan de directie.
- Ballenwassers
Ballenwassers wekelijks schoonmaken en van nieuw water voorzien.

Hekwerken en baanmarkering

Hekwerken en baanmarkering elke 2 weken nazien en vrijstellen van gras en waar nodig reparaties (laten) uitvoeren.

Algemene maatregelen**X01****Aanpassingen in het onderhoud-regime om de golfbaan duurzamer te maken**

Fairways "shapen" door aanpassing maai-regime en soms verlengen richting tees: aantrekkelijker voor hoge handicapper.

Verzakkende mounds: in plaats van ophogen, meer rough maken (gras-mounds).

Rough: extensiever maaien met een bloemenmengsel bloemenmengsel waar het kan.

Vogelhuisjes ophangen t.b.v. mezen (ook EPR bestrijding).

Uitmaaien beplantingsvakken minder frequent: beter voor insecten.

Bunkers: op natte plekken eventueel vervangen door grasbunkers.

Oevers op natte (moeilijk te maaien) plekken 50-100 cm oeervervegetatie laten staan.

Oevers op plekken bij ganzen meer riet laten staan om betreding te voorkomen.

Rondom bomen > 30 cm niet maaien i.v.m. maaischade aan de boomvoet.

Sommige van bovenstaande maatregelen hebben invloed op (de regels van) het spel en eventueel zelfs de waardering van de baan. Uitgangspunt bij elke maatregel is dat gekeken wordt naar duurzaamheid (flora en fauna), onderhoudsmogelijkheden en naar de waardering van de maatregelen door de golfers (gebruikers).

7.5 Beregeningsinstallatie

Omdat de golfbaan zeer intensief gebruikt wordt moeten de greens en de tee's in het golfseizoen extra water krijgen. Daartoe is een omvangrijk leidingstelsel aangelegd. Vanuit het pomphuis wordt oppervlaktewater in de leidingen gepompt. 's Avonds en 's nachts worden de greens en tee's dan extra beregend.

Het pomphuis en de leidingen hebben weinig onderhoud nodig. De sproeiers hebben wel regelmatig onderhoud nodig en ze moeten ook vrij van gras en dergelijke worden gehouden. Voor de winterperiode worden de leidingen afgetapt en doorgeblazen, zodat er geen schade door bevriezing op kan treden. In het voorjaar worden de leidingen weer op druk gebracht en wordt er ook op lekkages en dergelijke gecontroleerd. De laatstgenoemde werkzaamheden worden uitbesteed aan een gespecialiseerd bedrijf.

7.6 Gebouwen

De golfbaan heeft 4 gebouwen, die in beheer zijn bij het recreatieschap: het Golfhuis, de driving-range, de machineloods en de buggy- annex lockerloods. Daarnaast zijn er op de golfbaan 3 schuilhutten, waarvan 2 met een toiletvoorziening, plus een zogenoemd startershuisje.

Het recreatieschap is verantwoordelijk voor het uitwendige onderhoud van de gebouwen en met uitzondering van de verhuurde gedeelten ook voor het onderhoud van het interieur.

Voor de gebouwen zijn onderhoudscontracten aangegaan voor de verwarmingsinstallaties, de mechanische deuren, de alarminstallaties en brandbeveiliging, het gasdetectiesysteem en de dakbedekking. Er zijn overeenkomsten voor schoonmaak en glasbewassing. Er is verder een meerjarig onderhoudsschema voor het buiten- en binnenschilderwerk.

Voor overig (ad hoc) onderhoud wordt een vast aannemingsbedrijf ingeschakeld.

Hoofdstuk 8 Meerjarig onderhoud en renovatie

8.1 Inleiding

In het groenbeheer is in het algemeen sprake van jaarlijks en meerjaarlijks onderhoud. Voor onderhoud als het opkronen van bomen of dunnen van houtopstanden, dat bijvoorbeeld eens in de 3 of 5 jaar moet plaatsvinden worden middelen gereserveerd en die middelen worden aangesproken als het onderhoud daadwerkelijk moet worden uitgevoerd. Op deze wijze worden pieken in de uitgaven voor groenonderhoud voorkomen.

Er is echter weinig meerjaarlijks onderhoud op een golfbaan: alles wordt zo intensief onderhouden, dat ook het opkronen van bomen of dunnen van houtopstanden jaarlijks wordt bijgehouden. Wel zijn er in 2019-2020 bijna 150 essen gerooid n.a.v. de essenstaksterfte. In 2020 is gestart met het vervangen en deels aanvullen van de beplantingen, waarbij er jaarlijks een deel wordt opgenomen en uitgevoerd. De prioriteiten (omdat het niet nodig en gewenst is om alles in één keer te vervangen) worden per jaar aangegeven. Daarom is deze post opgenomen bij het overzicht van de renovatie.

In principe moeten slechts voor het baggeren van de waterpartijen en voor de verhardingen als parkeerterrein en toegangsweg middelen worden gereserveerd. Het baggeren van de waterpartijen gebeurt elke 5 (waterlopen) of 10 jaar (vijvers). Elke 7 jaar moet rekening worden gehouden met het aanbrengen van belijning en een slijtlaag op parkeerterrein en Blaardorpseweg en elke 10 tot 12 jaar moet gerekend worden op herstel asfalt en deklaag. Zowel met de baggerwerkzaamheden als met de werkzaamheden aan de verhardingen is echter dusdanig veel geld gemoeid, dat hiervoor gereserveerd moet worden. Dit geldt overigens ook voor het schilderwerk, dat in het vorige hoofdstuk ten aanzien van de gebouwen is genoemd. In principe moet zowel buiten als binnen elke 5 jaar worden geschilderd, alsmede elke 8 jaar impregneren van de buitenmuren. De kosten zijn meegenomen in het totaaloverzicht van kosten van meerjaarlijks onderhoud en renovatie.

De 18 holes golfbaan en de par 3 baan zijn in een in cultuurtechnisch opzicht zeer moeilijk terrein aangelegd. De bodem in een veenweidegebied is niet de gemakkelijkste ondergrond en dat is in de loop der jaren ook gebleken. De 18 holes golfbaan is in 2 fasen aangelegd: eerst 9 holes en daarna een uitbreiding naar 18 holes. Bij de eerste 9 holes is voor de greens een lichte fundering van piepschuim toegepast. De tee's zijn echter nog op een conventionele manier aangelegd met een zandfundering. Bij de uitbreiding zijn ook de tee's op piepschuim aangelegd. Bij renovatie van de tee's van de eerste 9 holes worden ook deze op piepschuim gelegd.

Als gevolg van de terreinomstandigheden en de verschillen in aanleg zijn er onderdelen van de golfbaan, die aan renovatie toe zijn. Ook is te constateren, dat er jaarlijks extra drainage moet worden aangelegd, omdat door verzakkingen en dergelijke de bestaande drainage onvoldoende meer functioneert.

De bodemdaling vormt het grootste probleem op de golfbaan: behalve gevolgen voor de onderhoudskosten leiden de natte omstandigheden er in de winter steeds vaker toe dat de golfbaan (deels) gesloten moet blijven. Of het toepassen van onderbemaling of oppervlakkige drainage kunnen helpen om de golfbaan langer open te houden, zal worden onderzocht. Hiervoor wordt wel vanaf heden een post jaarlijks gereserveerd.

In de volgende paragraaf zal op de in de komende jaren wenselijke aanpassingen en renovaties worden ingegaan.

8.2 Overzicht renovatie

In het navolgende overzicht wordt een samenvatting gegeven van de wenselijke renovatiewerkzaamheden.

18 Holes baan

- Hole 1
Bunkers verhogen en nieuwe bunker-drainage
Rabbit-tee renoveren
bomen planten langs buitenzijde tegen zicht op Schielandseweg
- Hole 2
green/foregreen/bunker renoveren
bomen tussen green 2 en tee 8 planten
bomen tussen green 2 en green 7 planten
- Hole 3
aanbrengen extra sproeier op damestee
beplanting tussen fairway 3 en 12
Beplanting tussen green 3 en fairway 13
Ontwatering begin fairway
- Hole 4
bescherming tee door beplanting
Rabbit-tee renoveren
Fairway verlengen over carrie
- Hole 5
Rough langs de green
- Hole 6
teebox heren en dames renoveren
hekwerk vervangen door beplanting
Extra beplanting achter de green
Fairway draineren met zandsleuven
Bunker voor green aanleggen
- Hole 7
teebox dames renoveren
renovatie green
Beplanting achter green 7 (tussen greens 7 en 2)
- Hole 8
teebox heren en dames renoveren
fairway, foregreen en green bunkers renoveren

Onderhoudspad vanaf 10 verlengen en aansluiten

Vijverrand en duiker herstellen / vervangen

- Hole 9
Bomen voor clubhuis planten
Strook langs pad clubhuis en puttinggreen ophogen en draineren
Bunker green aanpassen
- Hole 10
teebox dames renoveren
fairway renoveren gedeelte bunkers tot green, plus zandsleuven en drainage
- Hole 11
teebox heren en dames renoveren
Boom verwijderen naast damestee
foregreen en greenbunker renoveren
Pad verkorten i.c.m. verlengen fairway
Bomen en beplanting tussen fairway 11 en 17
Beplanting tussen green 11 en green 16
- Hole 12
fairway (begin van de) ontwateren: zandsleuven met drainage
- Hole 13
aanbrengen extra sproeier op damestee
- fairway (begin van de) ontwateren: zandsleuven met drainage
- Hole 14
aanbrengen extra sproeier op damestee en foregreen
Verlengen fairway over carrie
- Hole 15
aanbrengen extra sproeier op voorgreen
- Hole 16
teebox dames renoveren
grond verbetering/herstel drainage foregreen en fairway tussen foregreen en vijver
Ontwateren (laatste deel van de) fairway (evt. water graven tussen 16 en 12)
bunker achter green laten vervallen? (blind)
- Hole 17
aanbrengen extra sproeier teebox heren
bomen en beplanting tussen 17 en 11
- Hole 18
teebox heren renoveren
teebox rabbit aansluiten op beregening

18 Holes baan algemeen

- aanleg fore green sproeiers op alle banen
- renovatie van de kleine paden
- renovatie resterende greens op de oude 9 holes baan
- niet genoemde fairways/bunkers oude 9 holes baan renoveren
- bomenplan maken en verjongen/blijvend hout
- vervanging delen beregeningsinstallatie
- baggeren sloten en vijvers; vervangen duikers
- vervangen en verbreden houten bruggen.

Par 3 baan algemeen

- herstraten ondergrond tee's elke 3 jaar
- ontwateren / drainage jaarlijks een deel uitvoeren: proef met oppervlakte – ontwatering 2020
- bunker bij hole 7/17 verwijderen (te nat); evt. andere bunker aanpassen in het spel

Driving range, chipping green en putting green

- aanleggen beregeningsleiding langs / in Driving Range (twee-zijdig)
- toplaag-renovatie
- verplaatsen bunker naast chippinggreen (gevaarlijke slagrichting huidige bunker)

Op de planning van de uitvoering van de werkzaamheden zal bij het in kaart brengen van de kosten worden ingegaan.

8.3 (Her-)investeringen

Op investeringen met een eindige levensduur als hekwerken, een beregeningsinstallatie, verlichting, terreinmeubilair en dergelijke wordt afgeschreven, waardoor voor de vervanging van deze investeringen geen middelen hoeven te worden gereserveerd.

In de looptijd van dit beheerplan (10 jaar) zal een aantal investeringen moeten worden vervangen. Het gaat dan met name om de volgende investeringen:

- schuilhutten; afschrijving in 15 jr; per 1-1-2015 100 % afgeschreven; vervanging in 2021 en 2022
- bruggen: gevaarlijk, onvoldoende draagkracht, verzakt, glad en te smal: vervanging in 2021 – 2023
- camera-bewaking driving range; 2022

Omdat op investeringen wordt afgeschreven leidt vervanging in financieel opzicht niet tot hogere lasten. De lasten van de vervangingsinvesteringen komen in de plaats van de huidige lasten. Te zijner tijd zullen nadere voorstellen worden gedaan voor de vervanging van deze investeringen.

Hoofdstuk 9 Kosten

9.1 Inleiding

Aan de hand van de onderscheiden groentypen en de daarbij behorende beheersmaatregelen is een kostenraming gemaakt voor de komende 10 jaar. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen jaarlijkse kosten en de kosten, die samenhangen met renovatiewerkzaamheden.

9.2 Jaarlijkse kosten, meerjaarlijkse kosten en renovatiekosten

Bij de onderhoudsmaatregelen is jaarlijks onderhoud te onderscheiden en meerjaarlijks onderhoud en renovatiewerkzaamheden. Voor meerjaarlijks onderhoud en voor renovatie moet elk jaar een bedrag worden gereserveerd. Vervolgens kan bij uitvoering het daarvoor gereserveerde bedrag worden aangesproken. Hiermee worden grote fluctuaties in de jaarlijks voor onderhoud ter beschikking te stellen middelen voorkomen.

In bijlage 1 is een overzicht gegeven van het jaarlijkse groenonderhoud in het jaar 2021. In bijlage 2 is een overzicht gegeven van de voorziene renovatie- en meerjaarlijkse onderhoudswerkzaamheden en de kosten daarvan. De kostenramingen zijn exclusief btw.

9.2.1 Jaarlijkse kosten onderhoud (bijlage 1)

Al sinds de ingebruikname van de eerste 9 holes in het jaar 1995 is het onderhoud van de golfbaan uitbesteed. Het is een doelbewuste keuze geweest om uit te besteden. Uitbesteding is niet veel duurder dan in eigen beheer het onderhoud uitvoeren en brengt minder risico met zich mee. Daarnaast heeft uitbesteding aan een bedrijf, dat meerdere golfbanen in onderhoud heeft, als voordeel dat er expertise, machinekracht en mankracht aanwezig is om op onverwachte zaken in te spelen en deze op te lossen. Er is voorshands geen aanleiding om op de keuze voor uitbesteding terug te komen.

De kosten van het jaarlijkse groenonderhoud zijn geraamd op basis van uitbesteding van de onderhoudswerkzaamheden. Alleen de kosten van onderhoud en de daarvoor benodigde materialen zijn geraamd. Er is geen rekening gehouden met algemene kosten, uitvoeringskosten en winst en risico van een aannemer. Deze kosten moeten voor opname van budget in de begroting echter nog wel worden meegenomen. De kosten van groenonderhoud en materialen zijn geraamd op circa € 400.000,- exclusief btw. De raming heeft het jaar 2021 als prijspeil en voor de begroting zal die raming voor daarop volgende jaren geïndexeerd moeten worden.

Naast de kosten voor groenonderhoud wordt in de begroting ook jaarlijks een kostenpost opgenomen voor het onderhoud van de gebouwen (exclusief meerjarig onderhoud) en voor onderhoud en vervanging baanmeubilair. Met deze beide onderhoudsposten is nog eens een bedrag gemoeid van circa € 40.000,- exclusief btw.

9.2.2 Kosten meerjaarlijks onderhoud en renovatie (bijlage 2)

De kosten van de renovatie- en meerjaarlijkse onderhoudswerkzaamheden gedurende de looptijd van dit beheerplan zijn te ramen op circa € 1.000.000,-. Hiervan is circa € 300.000,- voor meerjaarlijkse onderhoudswerkzaamheden en circa € 700.000,- voor renovatiewerkzaamheden.

De kosten zijn geraamd op basis van uitbesteding van de werkzaamheden. Omdat het werk gefaseerd en per onderdeel uitgevoerd zal worden zijn in deze kostenraming wel algemene kosten, uitvoeringskosten en dergelijke inbegrepen. Ook deze raming heeft het jaar 201 als prijspeil. Hierna wordt op de planning van de werkzaamheden en een daaraan te relateren indexering van kosten ingegaan.

9.3. Planning en toetsing reserveringen (bijlage 2)

In bijlage 2 is een planning van de uitvoering van de renovatie- en meerjaarlijkse onderhoudswerkzaamheden voor de jaren 2021 tot en met 2030 weergegeven. Er is in de planning prioriteit gegeven aan op korte termijn uit te voeren werkzaamheden en vervolgens de werkzaamheden, die niet in de eerste jaren hoeven te worden uitgevoerd.

Baggerwerkzaamheden, renovatie van greens en asfalteringswerk vormen grote posten. Door de zeer grondige renovatie van de Blaardorpseweg en het parkeerterrein in 2013/2014 mag er vanuit worden gegaan, dat daaraan minimaal 15 jaar geen grootschalige renovatie als herstel asfalt, deklaag en belijning meer plaats hoeft te vinden. Toch is het goed om hiermee in de komende jaren wel rekening te houden. Er wordt dan ook gereserveerd voor grootschalige renovatie, maar uitvoering is als pm opgenomen in de laatste periode van dit beheerplan.

Voor de indexering kan een gemiddelde index van 2,5 % per jaar worden aangehouden. Deze indexering is niet meegenomen op het calculatieblad.

In de meerjarenbegroting van de golfbaan is voor de periode 2021 – 2030 een bedrag € 92.500,- per jaar opgenomen als reservering. Deze is eveneens niet ge-indexeerd.

Er wordt opgemerkt, dat de planning uit bijlage 2 op basis van de huidige inzichten is gemaakt. Het betreft echter een planning voor een periode van 10 jaar, waarin inzichten kunnen wijzigen. De planning en uitvoering moet evenwel toch verankerd worden in de begrotingen van de komende jaren en eventuele wijzigingen in de planning kunnen daarbij dan worden geformaliseerd.

BEHEERPLAN GOLFBAAN HITLAND

KAART GOLFBAAN

BEHEERPLAN GOLFBAAN HITLAND

BIJLAGEN (VERTROUWELIJK)

- Bijlage 1:** **Overzicht kosten onderhoudswerkzaamheden golfbaan jaarlijks per groentype**
- Bijlage 2:** **Overzicht kosten en planning meerjaarlijks onderhoud en renovatie**